

STŘEDNĚDOBÝ PLÁN VÝZKUMNÉ ČINNOSTI

Institutu pro kriminologii a sociální prevenci
na období 2024–2028

Nám. 14. října 12
150 00 Praha 5
www.iksp.cz

tel: +420 257 104 404
email: iksp@iksp.justice.cz
ID: ifi6zut

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

zřizovatelem IKSP je Ministerstvo spravedlnosti ČR

Ministerstvo spravedlnosti
České republiky

OBSAH

I. PŮSOBNOST IKSP A SYSTEMATIKA STŘEDNĚDOBÉHO PLÁNU.....	3
I.1. Úvod.....	3
I.2. Koncepční a strategická východiska.....	4
II. STŘEDNĚDOBÝ PLÁN NA OBDOBÍ 2024-2028.....	5
II.1. Tematické okruhy výzkumu	6
1) Možnosti snižování kriminální recidivy a vězeňské populace	6
2) Vyhodnocování účinnosti intervencí v oblasti trestní justice.....	7
3) Viktimologický výzkum	7
4) Kontinuální monitoring a analýza vývoje kriminality a sankční politiky	7
5) Vnímání trestní politiky, kriminality a její prevence.....	7
II.2. Hlavní výzkumné úkoly na období 2024-2028.....	8
STDP2428.1: Možnosti a limity probace v procesu ukončování kriminální kariéry (desistence)	9
STDP2428.2: Peněžitý trest v systému trestních sankcí.....	9
STDP2428.3: Probační a resocializační programy a jejich účinnost	9
STDP2428.4: Přístup trestní justice k nebezpečným pachatelům s duševní poruchou.....	10
STDP2428.5: Specifické aspekty výkonu trestu odnětí svobody u trvale pracovní nezařaditelných odsouzených.....	10
STDP2428.6: Výzkum obětí trestné činnosti (VIKTI III).....	11
STDP2428.7: Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách České republiky	11
STDP2428.8: Trendy kriminality a sankční politiky	12
STDP2428.9: Aktuální formy kyberkriminality a její oběti.....	12
STDP2428.10: Současná podoba prevence kriminality v ČR.....	13
STDP2428.11: Tresty a trestání v perspektivě veřejnosti a médií.....	13
STDP2428.12: Přínosy a rizika práce ve vězeňství	14
STDP2428.13: Restorativní setkání obětí a pachatelů závažné kriminality v prostředí výkonu trestu odnětí svobody	14
II.2.1. Harmonogram	15
II.3. Transfer výzkumných poznatků IKSP do praxe	15
II.4. Hodnocení plnění Střednědobého plánu	17

I. PŮSOBNOST IKSP A SYSTEMATIKA STŘEDNĚDOBÉHO PLÁNU

I.1. ÚVOD

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále též „IKSP“ či „Institut“) je resortní výzkumnou organizací, zabývající se výzkumnou a analytickou činností v oblasti kriminologie, trestní justice, trestní a bezpečnostní politiky. Zřizovatelem Institutu je Ministerstvo spravedlnosti ČR. Postavení a činnost IKSP upravuje Statut Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, vydaný Instrukcí Ministerstva spravedlnosti ČR č. j. 202/2014, ze dne 20. června 2014. Hlavním posláním Institutu je přispívat výzkumnou, analytickou a další odbornou činností k tvorbě kvalitní trestněprávní a související legislativy, a k formulování trestní a bezpečnostní politiky, založené na vědeckých poznatcích. Vzhledem k tomu je podstatou jeho odborné činnosti společenskovední výzkum, který má převážně charakter výzkumu aplikovaného, nicméně s ohledem na jeho dosud prakticky výlučné postavení v oblasti systematického dlouhodobého kriminologického výzkumu přirozeně nepostrádá prvky výzkumu základního, resp. výzkumu orientovaného. IKSP je zapsán v seznamu výzkumných organizací dle § 33a zákona č. 130/2002 Sb., v platném znění.

Výzkumná činnost Institutu je realizována na základě konsekutivních střednědobých plánů. Tento Střednědobý plán (dále též „STDP“ či „Střednědobý plán“) stanoví zaměření výzkumné a další odborné činnosti IKSP na období let 2024–2028. Doba trvání STDP odpovídá předpokládané době trvání nového Rozvojového rámce Institutu, který po projednání se zřizovatelem schvaluje Ministerstvo vnitra ČR jako garant bezpečnostního výzkumu v České republice. Zároveň doba trvání STDP reflektuje doporučení evaluačního panelu Ministerstva vnitra ČR pro hodnocení výzkumných organizací v oblasti bezpečnostního výzkumu, resp. Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace, aby byl zachován fungující systém střednědobého úkolového plánování činnosti IKSP. Jednotlivé výzkumné úkoly ze STDP budou ovšem ukončovány postupně v letech 2025–2028 a jejich průběžné i závěrečné výstupy budou k dispozici po celou dobu trvání STDP, a to v podobě podkladových materiálů, dílčích studií, závěrečných zpráv z výzkumů, navazujících odborných monografií i prezentací na domácích i zahraničních odborných fórech.

Střednědobý plán byl zpracován po konzultacích se zřizovatelem a klíčovými spolupracujícími subjekty, kteří jsou zároveň hlavními uživateli výsledků činnosti Institutu (Ministerstvo spravedlnosti ČR, Nejvyšší soud, Nejvyšší státní zastupitelství, Probační a mediační služba, Vězeňská služba ČR, Policie ČR), a to tak, aby v rámci kapacitních možností Institutu pokrýval jejich hlavní výzkumné potřeby v oblasti působnosti IKSP. Využity byly rovněž náměty Vědecké rady IKSP, poznatky z oblasti kriminologického výzkumu v zahraničí, a samozřejmě i dlouholeté zkušenosti výzkumných pracovníků IKSP s identifikací aktuálních, potenciálních a/nebo závažných problémů, jež budou v příštích letech vyžadovat bližší zkoumání.

V následující části této kapitoly STDP (I.2.) je uveden přehled základních strategických a koncepčních dokumentů, z nichž činnost IKSP, a tedy i tento Střednědobý plán, vychází.

V kapitole II. je nejprve představeno pět tematických okruhů výzkumu IKSP na období 2024–2028 (II.1.). Tematické okruhy jsou obecnější oblasti, na které se Institut v nadcházejícím období výzkumně zaměří. Naplněny budou řešením jednotlivých výzkumných úkolů, jejichž výčet, včetně anotace a předpokládané doby řešení, jsou obsaženy v další části (II.2.).

Odborná činnost IKSP se nicméně neomezuje na řešení hlavních výzkumných úkolů dle STDP, ale ve významné míře spočívá i v kontinuálním předávání průběžně získávaných výzkumných poznatků, což bude pokračovat i během plnění nového Střednědobého plánu, a tyto odborné činnosti jsou popsány v části II.3. o transferu výzkumných poznatků IKSP do praxe.

Závěrečná část STDP (II.4.) popisuje, jakým způsobem a na jakých úrovních probíhá hodnocení kvality výzkumné a jiné odborné činnosti IKSP, a jak bude vyhodnoceno splnění tohoto Střednědobého plánu.

I.2. KONCEPČNÍ A STRATEGICKÁ VÝCHODISKA

IKSP jako resortní výzkumná organizace ve své odborné činnosti přirozeně vychází ze strategických a koncepčních dokumentů ČR v oblasti jeho působnosti, a to jak dokumentů, věnovaných obecně problematice výzkumu, tak těch, které řeší problematiku kriminality, trestní a bezpečnostní politiky státu.

Střednědobý plán proto reflektuje principy a požadavky *Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací 2021+*, *Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021–2027 (Národní RIS3 strategie)*, *Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací*, *Auditů národní bezpečnosti*, či *Meziresortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017–2023 s výhledem do roku 2030*.

Pokud jde o resortní či nadresortní strategické dokumenty v oblasti trestní a bezpečnostní politiky, STDP zohledňuje výzkumné priority, uvedené v *Koncepci vězeňství do roku 2025*, *Koncepci rozvoje probace a mediace do roku 2025*, *Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027*, *Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů 2021–2030*, či *Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027*. V době zpracování tohoto STDP se IKSP v rámci pracovní skupiny při Ministerstvu spravedlnosti ČR podílí na přípravě strategického dokumentu, který by měl vymezit obsah a cíle trestní politiky v ČR, včetně role výzkumu při formulaci a vyhodnocování trestní politiky. Poznátky z přípravy uvedeného dokumentu se promítly i do podoby STDP. Obdobně se IKSP podílí na přípravě resortní Strategie prevence kriminality Ministerstva spravedlnosti, jejíž předpokládané principy jsou v STDP rovněž reflektovány.

S ohledem na postavení IKSP je Střednědobý plán zároveň koncipován tak, aby řešení jednotlivých výzkumných úkolů přispívalo k naplňování *Programového prohlášení vlády České republiky*, zejména – ale nikoli výlučně – jeho kapitoly Spravedlnost a právo.

II. STŘEDNĚDOBÝ PLÁN NA OBDOBÍ 2024-2028

II.1. TEMATICKÉ OKRUHY VÝZKUMU

Aby kriminologický výzkum plnil svou úlohu ve vztahu k trestní politice a trestní justici, musí být systematicky zaměřen na témata, která se z hlediska situace v oblasti kriminality, její kontroly a prevence, jeví jako aktuálně či potenciálně nejvýznamnější.

Střednědobý plán tato témata pro období let 2024 až 2028 vymezuje v následujících pěti tematických okruzích. Ty představují základní oblasti v jejichž rámci budou realizovány jednotlivé výzkumné úkoly, vyjmenované v kapitole II.2., od str. 9.

Oproti předchozím střednědobým plánům není samostatný tematický okruh věnován penologickému výzkumu, neboť tato oblast je svěřena především Vězeňské službě ČR (viz zákon o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky či Koncepti vězeňství do roku 2025); nicméně, jak je níže patrné, penologická problematika se přirozeně prolíná prakticky všemi tematickými okruhy, řada jednotlivých výzkumných úkolů je zcela či zčásti zaměřena penologicky a bude řešena v úzké součinnosti s Vězeňskou službou ČR.

AD 1) MOŽNOSTI SNIŽOVÁNÍ KRIMINÁLNÍ RECIDIVY A VĚZEŇSKÉ POPULACE

Česká republika čelí dlouhodobě problémům spojeným s vysokou mírou kriminální recidivy i vysokým počtem odsouzených, kteří vykonávají trest odnětí svobody. Index vězňených osob v přepočtu na počet obyvatel je výrazně nad průměrem zemí EU. Řešení této situace, které by se mělo následně promítnout také do snížení celkové kriminality, bude vyžadovat řadu systémových opatření a změn. Jejich příprava a rozvoj se neobejde bez vědecky ověřených

poznatků o tom, jaké individuální i společenské faktory sehrávají v životě pachatelů klíčovou roli z hlediska zahájení, pokračování i ukončení kriminální kariéry. Zároveň je nutno zkoumat i možnost budoucího většího využití nových přístupů k řešení trestné činnosti, jako jsou např. intervence s prvky restorativní justice, nebo konsenzuální způsoby vyřizování trestních věcí (dohoda o vině a trestu, institut prohlášení viny apod.).

AD 2) VYHODNOCOVÁNÍ ÚČINNOSTI INTERVENČÍ V OBLASTI TRESTNÍ JUSTICE

Jedním ze stěžejních principů moderní a racionálně pojaté trestní politiky jedenadvacátého století je důraz na uplatňování pouze takových trestů, opatření či nápravných programů (včetně např. konsenzuálních způsobů vyřizování trestních věcí), které mají prokazatelný účinek na omezování kriminality. Výzkumy zaměřené na efektivitu aktuálně uplatňovaných intervencí poskytují v tomto směru ničím nenahraditelnou zpětnou vazbu, a to jak pro instituce odpovědné za formování a rozvoj trestní politiky, tak pro samotné orgány činné v trestním řízení, stejně jako další organizace, které se na systému zacházení s pachateli a oběťmi trestných činů podílejí.

AD 3) VIKTIMOLOGICKÝ VÝZKUM

Výzkumy obětí jsou tradičně považovány za nejspolehlivější způsob, jak proniknout do oblasti latentní kriminality a získat ucelenější obraz o reálném zasažení populace trestnou činností. Údaje, které o kriminalitě a jejím rozsahu, struktuře a vývoji poskytují oficiální statistiky, jsou totiž výrazně zkresleny řadou různorodých faktorů. Viktimologické výzkumy navíc věnují soustavně pozornost i tak významným tématům, jako jsou potřeby obětí, fungování systému jejich podpory nebo možnosti uplatňování jejich práv v rámci trestního řízení a principů restorativní justice při řešení následků kriminálních skutků.

AD 4) KONTINUÁLNÍ MONITORING A ANALÝZA VÝVOJE KRIMINALITY A SANKČNÍ POLITIKY

Cenné a potřebné informace o kriminalitě a opatřeních přijímaných na její kontrolu je možno získat z řady zdrojů. Mají-li ale sloužit jako spolehlivý podklad pro sankční politiku, jejich souhrnná analýza vyžaduje náležitě kritický přístup, včetně zohlednění všech aspektů souvisejících se způsobem i účelem sběru těchto dat a jejich reálnou vypovídací hodnotou. Na základě kontinuálního sledování vývoje trestné činnosti a ukládaných sankcí je navíc možné určit, na jaké dílčí problémy či specifické podoby trestné činnosti by se měl kriminologický výzkum i celá společnost obzvlášť zaměřit.

AD 5) VNÍMÁNÍ TRESTNÍ POLITIKY, KRIMINALITY A JEJÍ PREVENCE

Pro systém trestní justice a jeho celkovou efektivitu je nezbytné, aby se s jeho základními principy ztotožnili nejen ti, kdo jsou za jeho fungování bezprostředně odpovědní, ale také široká

veřejnost. Je proto důležité zabývat se názory a postoji k různým typům sankcí, programů či jiných opatření na snižování kriminality, a to spolu se zájmem o to, jak o dané problematice informují média. Právě z nich totiž většina občanů své představy o kriminalitě a trestní politice čerpá.

II.2. HLAVNÍ VÝZKUMNÉ ÚKOLY NA OBDOBÍ 2024-2028

Z uvedených tematických okruhů budou vycházet v nadcházejícím období 2024 až 2028 jednotlivé výzkumné úkoly (viz dále), které představují krátkodobé až střednědobé výzkumné aktivity (viz Harmonogram, str. 15). V rámci svého designu, řešení a plánovaných výsledků budou jednotlivé úkoly naplňovat především stanovené tematické okruhy výzkumu tak, jak je schematicky znázorněno v následující tabulce.

<p style="text-align: center;">Tematické okruhy výzkumu:</p> <p>výzkumné úkoly:</p>	Možnosti snižování kriminální recidivy a vězeňské populace	Vyhodnocování účinnosti intervencí v oblasti trestní justice	Viktimologický výzkum	Kontinuální monitoring a analýza vývoje kriminality a sankční politiky	Vnímání trestní politiky, kriminality a její prevence
1. Možnosti a limity probace v procesu ukončování kriminální kariéry					
2. Peněžitý trest v systému trestních sankcí					
3. Probační a resocializační programy a jejich účinnost					
4. Přístup trestní justice k nebezpečným pachatelům s duševní poruchou					
5. Specifické aspekty výkonu trestu odnětí svobody u trvale pracovně nezařaditelných odsouzených					
6. Výzkum obětí trestné činnosti (VIKTI III)					
7. Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách České republiky					
8. Trendy kriminality a sankční politiky					
9. Aktuální formy kyberkriminality a její oběti					
10. Současná podoba prevence kriminality v ČR					
11. Tresty a trestání v perspektivě veřejnosti a médií					
12. Přínosy a rizika práce ve vězeňství					
13. Restorativní setkání obětí a pachatelů závažné kriminality v prostředí výkonu trestu odnětí svobody					

STDP2428.1: MOŽNOSTI A LIMITY PROBACE V PROCESU UKONČOVÁNÍ KRIMINÁLNÍ KARIÉRY (DESISTENCE)

Anotace: Výzkumy kriminální kariéry dokazují, že proces jejího ukončování bývá složitý a souvisí jak s faktory subjektivními, tak faktory působícími v sociálním prostředí. Účinné proto mohou být zejména takové intervence systému trestní justice, které dokážou vyvolat či posílit vlastní motivaci jedince změnit dosavadní způsoby chování, a zároveň využijí vhodné a dostupné příležitosti, které se pro tuto změnu a její udržení nabízejí v přirozených životních podmínkách. Výzkumný úkol se zaměří na otázku, jakým způsobem může k procesu desistence přispět dohled probačního úředníka a jaké prvky ve spolupráci mezi ním a klientem lze z daného hlediska označit za klíčové. Využita budou data z projektu z předchozího STDP, který sledoval průběh zkušební doby u vzorku osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. Sekundární analýza těchto dat, a zejména pak poznatky z prospektivně pojatých polostrukturovaných rozhovorů s klienty PMS, by měly vést k formulování doporučení pro činnost probačních úředníků v oblasti práce s pachateli.

(doba trvání 2024-2025; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1 a 2)

STDP2428.2: PENĚŽITÝ TREST V SYSTÉMU TRESTNÍCH SANKCÍ

Anotace: V oblasti sankční politiky v ČR bylo možné již od roku 2016 pozorovat nárůst využívání peněžitého trestu. Promítá se zde úsilí prosadit tento trest jako jeden z hlavních alternativních trestů k trestu odnětí svobody, a to ve snaze reagovat na dlouhodobě vysoké počty vězeňské populace. V aplikační praxi se však lze setkat s rozdíly v jeho ukládání. Zároveň dochází k nárůstu počtů přeměn tohoto trestu. Výzkumný úkol se zaměří na faktory, které limitují jeho ukládání. Pozornost bude věnována i podkladům o majetkových a dalších poměrech pachatele před rozhodnutím, využití vybraných institutů v trestním řízení a jejich vlivu na ukládání a výkon peněžitého trestu. Opomenuto nebude ani zkoumání recidivy v případě pachatelů, kterým byl uložen tento trest jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Získané poznatky by měly přispět především k zefektivnění ukládání a výkonu peněžitého trestu, včetně snížení rizika jeho přeměny na nepodmíněný trest odnětí svobody (s čímž je spojena např. i problematika ukládání tzv. „patrových“ trestů odnětí svobody).

(doba trvání 2025-2027; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1 a 4)

STDP2428.3: PROBAČNÍ A RESOCIALIZAČNÍ PROGRAMY A JEJICH ÚČINNOST

Anotace: Probační a resocializační programy nabízejí specifický a strukturovaný způsob práce s pachateli, jehož cílem je změnit jejich chování a pomoci jim získat náhled na trestnou činnost. Pachatel je do programu zařazen buď v rámci rozhodnutí soudu či státního zástupce, nebo na základě dobrovolného souhlasu. V ČR jsou tyto programy zajišťovány nestátními a neziskovými

organizacemi, a to díky dotačnímu systému MSp. Od roku 2021 doplňují jejich nabídku také resocializační programy, které poskytují Programová centra PMS. Výzkumný úkol se zaměří na zkušenosti s tímto typem intervencí, a to jak z pohledu jejich realizátorů, tak účastníků. Zvláštní pozornost bude věnována efektivitě programů, přičemž nepůjde jen o zjištění míry recidivy, ale též o zhodnocení, nakolik jejich zaměření a způsob realizace odpovídají reálné životní situaci pachatelů, respektive potřebám a rizikovým faktorům, souvisejícím s procesem desistence. Výsledky by měly přispět k dalšímu rozvoji zmíněných programů v ČR i k jejich vyšší účinnosti.

(doba trvání 2026-2028; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1 a 2)

STDP2428.4: PŘÍSTUP TRESTNÍ JUSTICE K NEBEZPEČNÝM PACHATELŮM S DUŠEVNÍ PORUCHOU

Anotace: Duševně narušení pachatelé závažné kriminality tvoří početně relativně malou skupinu, která ovšem představuje značnou zátěž pro systém trestní justice. Z důvodu jejich nebezpečnosti bývá jejich volný pobyt na svobodě vyloučen, trest odnětí svobody přitom u nich postrádá resocializační potenciál, neboť zásadní kriminogenní faktor spočívá v přítomné duševní poruše či nemoci. V ČR se proto vůči těmto pachatelům využívá kromě trestu také ochranných opatření – ochranného léčení či zabezpečovací detence. Dosavadní výzkum naznačil slabá místa v jejich praktické aplikaci. Beze změny současného stavu nelze očekávat zlepšení, jak v oblasti stálého na(pře)plnění kapacit detenčních ústavů, tak ani i v silnějším efektu obou opatření. Výzkum se zaměří na identifikaci překážek efektivního fungování systému zacházení s těmito pachateli a nalezení způsobů jejich odstranění. Výsledky by mohly přispět ke snížení zátěže vězeňské služby a zvýšení účinnosti opatření trestní justice vůči uvedené skupině pachatelů.

(doba trvání 2024-2026; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1, 2 a 4)

STDP2428.5: SPECIFICKÉ ASPEKTY VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY U TRVALE PRACOVNĚ NEZAŘADITELNÝCH ODSOUZENÝCH

Anotace: Specifickou skupinou uvězněných osob, které není dosud věnována dostatečná pozornost, jsou odsouzení trvale pracovní nezařaditelní (TPN). Jedná se o osoby s fyzickými, duševními a sensorickými handicapami, díky nimž čelí řadě komplexních problémů během svého pobytu ve věznicích. V České republice chybí jednotná metodika, která by tuto problematiku koncepčním způsobem řešila, což je nežádoucí mj. i vzhledem k předpokládanému nárůstu počtu TPN z důvodu demografických očekávání stárnutí populace. Cílem výzkumného úkolu bude identifikovat problémy, které TPN v současném vězeňství mají, a na jejich základě navrhnout konkrétní strategie a opatření, jež by mohla zlepšit podmínky a kvalitu života této zranitelné skupiny vězňů i zefektivnit odbornou práci s nimi. Výsledky by měly vést k větší meziresortní spolupráci a k lepšímu začlenění odsouzených TPN do společnosti po propuštění.

Získané poznatky mohou pomoci vytvořit metodiku odborné práce s TPN včetně obsahu vzdělávacích kurzů pro zaměstnance věznic.

(doba trvání 2025-2027; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1 a 2)

STDP2428.6: VÝZKUM OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI (VIKTI III)

Anotace: Výzkumy obětí trestné činnosti (*victim/victimization surveys*) představují mezinárodně uznávaný a rozšířený typ výzkumných projektů, jejichž největší přínos spočívá v tom, že mohou poskytnout široké spektrum informací o kriminalitě, jejím vývoji a kontextu. Zároveň však nejsou zatíženy limity oficiálních statistických dat. Výzkumy obětí jsou považovány za nejspolehlivější způsob, jak proniknout do oblasti latentní kriminality a získat ucelenější obraz o reálném zasažení populace trestnou činností. V této souvislosti má IKSP nejen v českém prostředí unikátní pozici, jelikož má už více než 30leté zkušenosti s rolí realizátora a národního garanta tohoto typu výzkumného šetření. Předkládaný projekt je tedy pokračováním nastavené tradice českých výzkumů viktimizace. Za účelem srovnání dat v čase a zkoumání trendů, je nutné zabezpečit periodické opakování těchto výzkumů se stejnou metodologií. Projekt proto bude z velké části vycházet z výzkumu předchozího. Primárním cílem výzkumu je získání komplementárního zdroje informací o rozsahu a struktuře kriminality v České republice včetně její latentní části. Těžištěm výzkumu bude reprezentativní dotazníkové šetření zaměřené na viktimizaci populace vybranými delikty ve sledovaném období. Součástí dotazníku bude nicméně i modul zaměřený na aktuální kriminologické téma, bez ambice jeho opakování. K získání širšího náhledu na problematiku kriminality a viktimizace bude tak jako v minulých dvou vlnách hlavní kvantitativní šetření doplněno i kvalitativně laděnou substudií.

(doba trvání 2025-2028; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 3 a 4)

STDP2428.7: KRIMINALITA A VIKTIMIZACE V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH ČESKÉ REPUBLIKY¹

Anotace: Viktimizační studie zpravidla nereflektují zkušenost obyvatel sociálně vyloučených lokalit. To vede k nedostatku specifických dat pro efektivní politické zásahy v této oblasti. Tato skupina obyvatel čelí specifickým výzvám, které je nutné – pro efektivní naplňování národních strategií nejen v oblasti rovnosti, začleňování a participace Romů – dlouhodobě monitorovat a analyzovat. Výzkumný úkol se zaměří na analýzu vzorců kriminality a viktimizace ve vybraných sociálně vyloučených lokalitách České republiky. Pozornost bude věnována zkušenosti s viktimizací a pácháním kriminality, ale také postoji ke kriminalitě (včetně strachu ze zločinu) ve vybraných sociálně vyloučených lokalitách České republiky. Výstupy budou sloužit k tvorbě

---

¹ Úkol, vyplývající pro IKSP z Úkolové části Strategie romské rovnosti, začlenění a participace/ Strategie romské integrace 2021–2030.

empirických důkazů jako podkladu pro strategie sociálního začleňování a prevence kriminality. V případě snížených finančních prostředků bude upravena velikost výzkumného vzorku.

(doba trvání 2025-2027; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematického okruhu výzkumu č. 3)

STDP2428.8: TRENDY KRIMINALITY A SANKČNÍ POLITIKY²

Anotace: Monitoring a analýza vývoje kriminality a sankční politiky je nezbytnou podmínkou udržování poznatkové báze nutné k formulaci návrhů a opatření sloužících ke zlepšení kontroly kriminality. Cílem výzkumného úkolu proto bude kontinuální sledování vývoje trestné činnosti a ukládaných sankcí. Data budou čerpána jak z existujících databází, tak vlastním výzkumem a sekundární analýzou dalších pramenů. Projekt naváže na tradiční analýzy vývoje kriminality a sankční politiky, zpracovávané v IKSP dosud s roční periodicitou. Ke zvýšení aktuálnosti analyzovaných údajů budou publikovány on-line ve zkrácených intervalech včetně stručných základních komentářů k vývoji. Analýzy budou navazovat na tematické okruhy střednědobého plánu výzkumných úkolů a reflektovat formou dílčích studií podle potřeby a v přiměřeném rozsahu některé významné jevy, které nebudou pokryty hlavními výzkumnými projekty střednědobého plánu, jako např. problematika postihu právnických osob, postihu mladistvých, vývoje drogové scény, aktuální problémy sexuálně motivované kriminality, monitoring fungování tzv. otevřené věznice, vývoj organizovaného zločinu, nelegální migrace, kriminality cizinců apod.

(doba trvání 2024-2028; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematického okruhu výzkumu č. 4)

STDP2428.9: AKTUÁLNÍ FORMY KYBERKRIMINALITY A JEJÍ OBĚTI³

Anotace: Předchozí i stávající výzkumný úkol IKSP věnující se oblasti kyberkriminality nastínily naléhavost uvedené problematiky. S různými formami virtuálního násilí má zkušenost řada obyvatel ČR, ať už jde o zneužívání online účtů, nevyžádanou komunikaci či sledování. Výjimkou není ani uvádění jiného v omyl či využívání něčího omylu. Zvláště závažné je pak virtuální násilí genderově podmíněné a/nebo zaměřené vůči zvláště zranitelným obětem. Výzkumný úkol se proto zaměří na aktuální trendy v oblasti virtuálního násilí a jeho prevalenci. Získané poznatky poskytnou konkrétnější obrázek tohoto vysoce latentního jednání v českém prostředí, čímž umožní vhodněji zaměřit prevenci i řešení virtuálního násilí. Díky lepšímu porozumění umožní lepší zacházení s oběťmi i pachateli, zejména v systému trestní justice, ale i ze strany pomáhajících organizací. Výzkum v oblasti genderově podmíněného kybernásilí je v souladu

---

² Podúkol, spočívající v monitoringu a analýze sexuálně motivované kriminality, vyplývá pro IKSP z Úkolové části Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.

³ Úkol, vyplývající pro IKSP ze Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027, resp. jejího Implementačního plánu.

s požadavky Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027 (zejména bod G.5.2).

(doba trvání 2025-2027; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 3 a 4)

STDP2428.10: SOUČASNÁ PODOBA PREVENCE KRIMINALITY V ČR⁴

Anotace: IKSP v úzké spolupráci s OPK MV ČR již dvě desetiletí provádí reprezentativní výzkumná šetření, zaměřená na vnímání nežádoucích společenských jevů občany, jejich pocit ohrožení kriminalitou a řadu dalších okruhů, jako hodnocení prospěšnosti preventivních aktivit, práce bezpečnostních složek atd. Akce by měla být zopakována, s cílem získat aktuální poznatky o stavu a vývoji názorů občanů na preventivní systém a posoudit posuny v postojích veřejnosti. Druhý výzkumný směr navazuje na provedené expertní šetření mezi manažery prevence kriminality v obcích. Na základě analýzy pozitivně i negativně hodnocených preventivních projektů ze strany lokálních manažerů budou hodnoceny dopady preventivních programů na jejich uživatele a vlivy, které působí na efektivitu těchto programů. Tyto poznatky by se následně měly odrazit v plánování celostátních projektů sociální i situační prevence a v budoucí podpoře progresivních směrů lokálních aktivit.

(doba trvání 2024-2028; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematického okruhu výzkumu č. 5)

STDP2428.11: TRESTY A TRESTÁNÍ V PERSPEKTIVĚ VEŘEJNOSTI A MÉDIÍ

Anotace: Pro správné fungování a efektivitu systému trestní justice je v demokratické společnosti klíčová jeho legitimita, která se odvíjí od vnímání spravedlnosti a přiměřenosti trestů veřejností. Výzkumný úkol se bude zabývat tím, jak problematiku trestů a trestání veřejnost vnímá, jak lidé informace spojené s trestáním získávají a vyhodnocují i čemu přikládají důležitost. Dále jak obyvatelé České republiky vnímají odlišné přístupy k trestání, jak by měl podle nich spravedlivý trest vypadat, co je u trestu žádoucí, mělo by být jeho cílem i jak vnímají jednotlivé instituce systému trestní justice. Součástí výzkumného úkolu bude analýza reprezentace zmíněné problematiky ve veřejném a mediálním prostoru, včetně analýzy mediální komunikace jednotlivých aktérů trestní politiky. Poznatky získané z projektu mohou být využity tiskovými odděleními institucí z resortu justice, správci sociálních sítí daných organizací a podobně. Výstupy interpretačně doplní výzkumná zjištění dalších projektů IKSP.

(doba trvání 2026-2028; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematického okruhu výzkumu č. 5)

---

⁴ Úkol, vyplývající pro IKSP ze Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027, resp. jejího Implementačního plánu.

STDP2428.12: PŘÍNOSY A RIZIKA PRÁCE VE VĚZEŇSTVÍ

Anotace: Na VS ČR jsou kladeny specifické požadavky, související nejen se zajištěním bezpečnosti veřejnosti, vězňů i samotného personálu, ale i se snižováním rizika budoucí kriminální recidivy. Bez adekvátního personálního zajištění, které zmiňují i strategické materiály (např. Koncepce vězeňství do roku 2025), nelze tyto úkoly splnit. Pracovní a služební poměr u VS ČR přitom obnáší, vedle různých forem fyzické a neuropsychické zátěže, i další negativní aspekty jako např. etická dilemata a genderové problémy. Výzkum se zaměří na klíčové aspekty zaměstnání u VS ČR a jejich dopady zejména na personál věznic a jeho pracovní prostředí. Pozornost bude věnována tématům jako vnímání instituce ze strany veřejnosti, motivace k výkonu profese, pracovní spokojenost či vliv prostředí. Součástí výzkumu bude také deskripce přínosů a rizik práce ve vězeňství. Získané poznatky lze využít v oblasti stabilizace a rozvoje kvalitní personální základny, ale též k zvýšení prestiže práce ve vězeňství. I proto bude součástí výzkumu formulace konkrétních doporučení, např. pro oblast personální politiky.

(doba trvání 2025-2027; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1 a 5)

STDP2428.13: RESTORATIVNÍ SETKÁNÍ OBĚTÍ A PACHATELŮ ZÁVAŽNÉ KRIMINALITY V PROSTŘEDÍ VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY⁵

Anotace: Restorativní programy představují jednu z alternativ k tradičně využívaným intervencím, zaměřeným na práci s pachatelem a obětí, včetně řešení následků trestného činu. Prosazování rozšíření konceptu restorativní justice je i součástí programového prohlášení Vlády ČR. Rozvoj restorativní praxe v ČR je vedle činnosti Probační a mediační služby v poslední době významně podporován prostřednictvím Strategie restorativní justice pro ČR, která si rozvoj restorativních programů, konkrétně mediace u závažné trestné činnosti ve věznicích, stanovila jako jeden z cílů. V této souvislosti inicioval Institut pro restorativní justici ve třech vybraných věznicích spuštění pilotního programu restorativních setkání obětí a pachatelů v případech trestné činnosti se závažným dopadem. Program by měl mimo jiné umožnit obětem a pachatelům vyrovnat se s následky trestného činu a jeho dopady na jejich život i jejich sociální okolí a otestovat možnost realizace takových setkání v českých věznicích. Výzkum zhodnotí výše popsany pilotní projekt a stávající praxi v oblasti provádění mediace mezi obětí a pachatelem v prostředí českých věznic, čímž přispěje k dalšímu rozvoji restorativních programů v ČR.

(doba trvání 2024-2025; řešení výzkumného úkolu přispěje k naplnění tematických okruhů výzkumu č. 1, 2 a 3)

---

⁵ Úkol, zadaný náměstkem člena vlády v souvislosti s plněním úkolů Ministerstva spravedlnosti, vyplývajících z Programového prohlášení vlády.

II.2.1. HARMONOGRAM

Řešení uvedených výzkumných úkolů pokrývá období trvání STDP, jednotlivé úkoly tak budou řešeny po dobu dvou až pěti let. Plánovaný harmonogram doby trvání (řešení) jednotlivých výzkumů, je znázorněn v tabulce níže.

	2024	2025	2026	2027	2028
STDP2428.8: Trendy kriminality a sankční politiky	■				
STDP2428.10: Současná podoba prevence kriminality v ČR	■				
STDP2428.4: Přístup trestní justice k nebezpečným pachatelům s duševní poruchou	■				
STDP2428.13: Restorativní setkání obětí a pachatelů závažné kriminality v prostředí výkonu trestu odnětí svobody	■				
STDP2428.1: Možnosti a limity probace v procesu ukončování kriminální kariéry	■				
STDP2428.6: Výzkum obětí trestné činnosti (VIKTI III)		■			
STDP2428.2: Peněžitý trest v systému trestních sankcí		■			
STDP2428.5: Specifické aspekty výkonu trestu odnětí svobody u trvale pracovně nezařaditelných odsouzených		■			
STDP2428.7: Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách České republiky		■			
STDP2428.9: Aktuální formy kyberkriminality a její oběti		■			
STDP2428.12: Přínosy a rizika práce ve vězeňství		■			
STDP2428.11: Tresty a trestání v perspektivě veřejnosti a médií			■		
STDP2428.3: Probační a resocializační programy a jejich účinnost			■		

II.3. TRANSFER VÝZKUMNÝCH POZNATKŮ IKSP DO PRAXE

Hlavním výsledkem výzkumné činnosti IKSP jsou empirické poznatky o kriminalitě, opatřeních na její kontrolu a prevenci, jejich pachatelích a obětech, či o systému trestní justice v širším slova smyslu. Účelem je dlouhodobě a kontinuálně přispívat k formulaci a náležité realizaci účinné trestní a bezpečnostní politiky státu, založené na vědeckých důkazech. Po celou dobu trvání Střednědobého plánu proto bude pokračovat transfer výzkumných poznatků IKSP do praxe.

Řada nových výzkumných úkolů navazuje v určité formě na výsledky výzkumů z předchozího střednědobého plánu, rozvíjí a posouvá dosavadní poznatkovou bázi v dané problematice a dává možnost posuzovat vývoj zkoumaných jevů. Zároveň budou i v následujícím období pro účely praxe poskytovány výsledky z dřívější výzkumné činnosti Institutu.

Výzkumné poznatky IKSP tedy budou po dobu trvání STDP předávány k využití odborné i širší veřejnosti průběžně, což standardně probíhá několika různými způsoby:

- Výstupy z výzkumné činnosti IKSP představují v oblasti jeho působnosti poznatkovou základnu, jež je využívána při přípravě relevantních legislativních i jiných materiálů (zákony, prováděcí první předpisy, strategické a koncepční materiály) v gesci zřizovatele a jeho resortních složek či jiných státních institucí resortní i nadresortní povahy (Ministerstvo vnitra ČR, Republikový výbor pro prevenci kriminality atd.).
- Podklady a připomínky, zpracované Institutem na základě jeho výzkumných poznatků, slouží pro účely plnění dalších úkolů zřizovatele, jeho resortních složek (zejm. Nejvyšší soud, Probační a mediační služba, Vězeňská služba ČR), jiných ministerstev a jejich resortních složek, nadresortních orgánů, či Úřadu vlády.
- Výsledky výzkumné činnosti IKSP jsou prostřednictvím působení jeho pracovníků v pracovních orgánech zřizovatele (pracovní skupiny, komise atd.), jakož i v mimo/nadresortních pracovních orgánech, které se zabývají problematikou v působnosti Institutu, využívány též při plnění jejich úkolů.
- Výzkumné poznatky IKSP jsou odborné veřejnosti předávány také prostřednictvím účasti pracovníků Institutu na renomovaných domácích i zahraničních odborných akcích (konference, odborné semináře apod.), kde prezentují výsledky svých výzkumných úkolů a sdílejí zkušenosti s odborníky z jiných obdobně zaměřených pracovišť.
- Výsledky svých výzkumů prezentuje IKSP též v rámci publikační činnosti. Ve vlastní edici vydává recenzované monografie pracovníků Institutu, obsahující poznatky z jednotlivých výzkumných úkolů. Publikace jsou primárně určeny hlavním uživatelům výsledků výzkumné činnosti Institutu, ale díky dostupnosti plného znění na webových stránkách IKSP i širší odborné a laické veřejnosti. Pracovníci IKSP také publikují statě, založené na výsledcích jejich výzkumů, v odborných periodikách či jiných publikacích tuzemských i zahraničních, jež jsou evidovány v databázi RIV či v mezinárodních databázích Web of Science či Scopus. Jako součást popularizace tématu a osvěty širší veřejnosti se zástupci IKSP s využitím svých znalostí a zkušeností z realizovaných výzkumů též vyjadřují k aktuálním otázkám z oblasti působnosti Institutu v médiích.
- K šíření výzkumných výsledků IKSP dochází i formou vzdělávacích aktivit. Institut se především zapojuje do procesu celoživotního vzdělávání pracovníků resortu justice. Pořádá vlastní odborné semináře k tématům, jimž se výzkumně věnuje. Pracovníci IKSP se rovněž pedagogickou a lektorskou činností podílejí na vzdělávacích akcích jiných resortů i na přípravě budoucích odborníků v oblasti trestní justice a prevence sociálně patologických jevů na řadě vysokých škol v ČR.
- V neposlední řadě IKSP předává výsledky své výzkumné činnosti k dalšímu využití též relevantním neziskovým organizacím, působícím v relevantních oblastech, jako je podpora obětí, práce s pachateli či s uživateli návykových látek apod.

Podrobný přehled konkrétních aktivit přenosu výzkumných poznatků IKSP je vždy uveden v jeho Zprávě o činnosti za příslušný rok.

II.4. HODNOCENÍ PLNĚNÍ STŘEDNĚDOBÉHO PLÁNU

Velká pozornost je dlouhodobě věnována hodnocení plnění střednědobých plánů, jež je součástí systému řízení kvality výzkumné práce v IKSP. Jedná se o několikastupňový proces, zahrnující hodnocení průběžné i závěrečné. Průběžné hodnocení začíná vnitřní oponenturou výzkumných projektů a pokračuje průběžnou kontrolou postupu realizace výzkumných úkolů na poradách odpovědných řešitelů a následně na poradách vedení IKSP. Vnitřním oponentním řízením v průběhu řešení výzkumných úkolů prochází také navrhované výzkumné nástroje.

Jednou z forem závěrečného hodnocení výsledků výzkumných úkolů ze střednědobého plánu je posouzení závěrečné zprávy z každého výzkumu, hlavních závěrečných výstupů z výzkumů (monografií), a souhrnné zprávy o plnění úkolů ze střednědobého plánu. Závěrečnou zprávu z výzkumu projednává Oponentní rada IKSP. Monografie z výzkumů, vydávané v edici IKSP, podstupují vnější a vnitřní recenzní řízení, kdy recenzní posudek na ně zpracovávají vždy dva externí odborníci na problematiku, jíž se výzkum týkal, a jeden výzkumný pracovník IKSP, který nebyl součástí výzkumného týmu. Na konci příslušného střednědobého období pak projednává Vědecká rada IKSP souhrnnou zprávu o plnění výzkumných úkolů z daného střednědobého plánu.

Další formu představuje pravidelné hodnocení výročních zpráv o činnosti IKSP, zahrnujících informace o postupu a výsledcích jednotlivých výzkumných úkolů ze střednědobého plánu, které provádí zřizovatel. V roce následujícím po uplynutí příslušného střednědobého období je zpráva o činnosti pro zřizovatele rozšířena o souhrnnou zprávu o plnění výzkumných úkolů z daného střednědobého plánu. Zprávy o činnosti jsou vždy před předáním zřizovateli projednány Vědeckou radou IKSP.

Vnější hodnocení kvality výsledků výzkumné činnosti IKSP, tedy zejména výzkumných úkolů ze střednědobého plánu, probíhá každoročně také ze strany Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), a to podle platné metodiky hodnocení výzkumných organizací M17+. Výsledky hodnocení jsou projednávány na tzv. tripartitách, což jsou společná jednání zástupců RVVI, odborných panelů, poskytovatele institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (v případě IKSP jde o Ministerstvo vnitra ČR) a zřizovatele, která jsou základem pro tzv. škálování výzkumných organizací podle kvality jejich výsledků.

Kvalita plnění střednědobých plánů je též posuzována v rámci hodnocení plnění jeho programu rozvoje výzkumné organizace (aktuálně Rozvojový program IKSP na léta 2017-2023), což je dokument, vymezující základní směřování výzkumné organizace na příslušné období, a sloužící jako podklad pro poskytování institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace. Naplnění rozvojového programu je při jeho ukončení hodnoceno evaluačním panelem, složeným z nezávislých hodnotitelů, zástupců poskytovatele institucionální podpory a zástupce zřizovatele.

A konečně, budou-li pro řešení některých z výzkumných úkolů STDP získány prostředky účelové podpory na grantové či programové projekty, bude kvalita řešení těchto výzkumných úkolů podrobena též hodnocení ze strany poskytovatele příslušné podpory (např. Ministerstvo vnitra ČR – program bezpečnostního výzkumu OPSEC, Technologická agentura ČR, Grantová agentura ČR).

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12
Praha 5 – 150 00

email: iksp@iksp.justice.cz
www.kriminologie.cz
www.iksp.cz

